

TAISTELULAIVA ADMIRAL GRAF SPEE

TEKSTI SI SIHVOLA

Taistelulaiva Admiral Graf Speen suunnittelu aloitettiin vuoden 1932 lokakuussa Ersatz Braunschweigillä ja rakentaminen aloitettiin kesäkuussa 1934. Alus luovutettiin Kriegsmarinelle Wilhelmshavenissa tammikuun ensimmäisenä päivänä vuonna 1936, jossa alkoi välittömästi miehistön kouluttaminen laivalle. Laivan testaus, miehistön koulutus ja koeammunnat kestivät tammikuusta toukokuun alkuun, jolloin se yhdeksäntenä päivänä liittyi taisteluvalmiina Saksan laivastoon lippulaivaksi.

Vuosina 1936 - 38 Graf Spee harjoitteli monilla meri-alueilla ja operoi Espanjan sisällissodassa viidesti. Laivastovierailuja alus teki Norjan Kristiansandiin ja Ruotsin Visbyyn. Vuonna 1939 Graf Spee osallistui useisiin laivastoharjoituksiin Atlantilla ja oli saattamassa Condor Legioonaa, kun se palasi Espanjan sisällissodasta takaisin Saksaan.

Elokuun 21. päivänä 1939 Admiral Graf Spee lähti Wilhelmshavenista purjehtimaan kohti eteläistä Atlanttia, jonne se saapui syyskuun 11. päivänä ja jäi odottamaan Salvadorista noin 1500 km itään toimintaohjeita.

Syyskuun 26. päivä Kapitain zür See Hans Langsdorff, aluksen komentaja, sai käskyn upottaa liittoutuneiden kauppalaivoja akselilla Etelä-Atlanti - Intian valtameri. Neljä päivää myöhemmin eli syyskuun viimeisenä lähellä Pernambucoa Graf Spee kohtasi ja upotti ensimmäisen vihollisaluksen, joka oli brittiläinen 5 051 BRT:n rahtialus Clement. Lokakuussa Langsdorff ohjasi aluksen höyrylaivalinjalle välillä Kap Kaurunki - Freetown , suuntana Sierra Leone Afrikan

länsirannikolla ja toiveena tietysti saada lisää upotuksia. Lokakuun 5. päivä onnisti, kun he valtasivat brittiläisen rahtilaiva Newton Beachin (4 651 BRT) ja ottivat miehistön vangiksi alukselleen.

Pari päivää myöhemmin brittiläinen kauppalaiva Ashlea (4 222 BRT) päätyi Atlantin pohjaan ja taas pari päivää myöhemmin kauppalaiva Huntsman (8 196 BRT) kalojen ruuaksi. Upotettuaan vielä brittiläisen moottorialus Trevanion (5 299 BRT) Graf

Kapitain zür See Hans Langsdorff miehistönsä parissa.

Spee siirtyi Intian Valtamerelle marraskuun alussa. Olihan luultavaa, että Englannin meriministeriö ei suopeasti katsele, kun laiva toisensa jälkeen katoaa, eli mitä todennäköisemmin ennemmin tai myöhemmin Atlantille ilmestyisi vahva Brittien laivasto-osasto etsimään tuholaista.

Joulukuussa Langsdorff päätti palata takaisin Atlantil- le, kun Intian valtamerellä ei kuukauden aikana kohdattu kuin yksi Brittitankkeri, joka näin ollen myös jäi marraskuun ainoaksi upotukseksi. Joulukuun alkupäivinä Graf Spee oli taas sotatyössä upottaen kaksi brittiläistä rahtilaivaa (yht. 18 000 BRT).

Joulukuun 6. Graf Spee kohtaa saksalaisen kaapparilaiva Altmarkin, joka sillä hetkellä purjehti Norjan lipun alla. Spee kohtasi Altmarkin yhdeksän kertaa päivän aikana saaden huoltoa kuten voiteluöljyä, polttoöljyä, ruokaa, makeaa vettä, ammuksia ja miehistölle henkilökohtaista postia omaisilta. Olihan suunniteltu taistelulaivojen purjehtivan merellä pidempään, mahdollisesti yli vuoden, näin huolto ja terveiset kotoa kulkivat kätevästi kaapparilaivojen mukana kauas merille. Joulukuun 7. päivänä Graf Spee upotti viimeisen kauppalaivansa eli brittiläisen Streansalhin (3 895 BRT).

Langsdorff päätti käydä ennen kotimatkaa La Platajoen suulla, missä liikkui runsaasti kauppalaivoja. Yllätys oli edessä joulukuun 13. päivän aamuna englantilaisen taistelulaiva-osaston muodossa, johon kuului raskas risteilijä Exeter, kevyet risteilijät Ajax ja Achilles, jotka olivat valmiina taisteluun. Graf Speen aseistus oli kunnioitettavat kuusi 280 mm ja kahdeksan 142 mm tykkiä Exeterin kuutta 203 mm Ajaxin ja Achillesin kuuttatoista 152 mm tykkiä vastaan. Taistelu alkoi siten, että Ajax ja Achilles alkoivat kiertää Graf Speen sivustaan. Sivustaan kiertäminen ottaa aikaa, joten Langsdorff saattoi keskittää koko tykistön tulen Exeteriä kohden, joka romuttui hetkessä ja hädintuskin se pääsi irtaantumaan taistelusta savuverhon suojissa. Ajax ja Achilles yrittivät sitkeästi lähemmäs, jotta niiden kevyet tykit tehoaisivat, sillä Graf Speen panssarointi oli niin paksu, että osumien olisi oltava hyviä. Kohta Langsdorff antoi keskittää tulensa Ajaxiin, johon 280 mm tykit tekivät pahaa jälkeä, niin yli puolet Ajaxin tykeistä vaurioitui, kun Achilles oli vaurioitunut sirpaleista ja Spee näytti vaurioitumattomalta, vetäytyivät englantilaiset taistelusta, joka oli kestänyt 1½ tuntia.

Komentaja Langsdorf päätti viedä aluksen Montevideon satamaan korjattavaksi, sillä kansirakenteisiin oli tullut vähäisiä vaurioita, joista Langsdorff ajatteli, ettei alus selviä talvisella Pohjois-Atlantilla. Uruguayn viranomaiset antoivat joulukuun 14. päivänä Langsdorffille 72 tuntia aikaa korjata alusta englantilaisten painostuksesta huolimatta, sillä he vetosivat kansainväli-

seen lakiin, jossa on maksimiaika 24 tuntia puolueettomassa satamassa. Joulukuun 17. päivän aamulla klo. 8.00 aika loppui, kun satamassa liikkuvat vielä voimakkaat propagandahuhut, että brittiläinen raskas taisteluristeilijä ja lentotukialus olisi sataman ulkopuolella odottamassa, oletti Langsdorff ettei paluu Saksaan ole mahdollinen. Auringon noustessa he ohjasivat aluksen Montevideon sataman edustalle, jossa miehistö nousi saksalaisen kauppalaiva Tacoman kyytiin, jossa aitiopaikoilta saivat seurata, kun hyvin sijoitetut räjähteet repivät Admiral Graf Speen pohjan auki ja alus vajosi sataman edustan mutaiseen pohjaan.

Kai Langsdorff säikähti tappioitaan 36 kaatunutta ja 59 haavoittunutta, 1 150 miehistön jäsenestä ja täten ei uskaltanut enää riskeerata enempää elävää voimaa, vaan hän tuntui unohtaneen että sodassa tulee aina tappioita. Masentuneena laivan kohtalosta Kommodori Langsdorff kääriytyi Admiral Graf Speen lippuun ja ampui itsensä Buenos Airesissa laivastovarikolla olleessa upseeriasunnossa, mistä hänet löydettiin joulukuun 20. päivän aamulla. Kommodori Langsdorff haudattiin Cementerio del Norte hautausmaalle Buenos Airesiin.

Langsdorffin hautajaiset Buenos Airesissa.

Tänä päivänä Admiral Graf Spee lepää samalla paikalla Montevideon sataman suulla ja se on haivahtavissa matalassa ja mutaisessa vedessä vielä 60 vuoden jälkeenkin.